

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2020/21

Destinace (země, město): Itálie, Neapol

Jméno, příjmení: Petra Macurová

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Università degli Studi di Napoli "L'Orientale", Dipartimento di Studi Letterari, Linguistici e Comparati

Università degli Studi di Napoli „L'Orientale“ je vysoká škola, která své oficiální uznání jakožto vzdělávací instituce získala již roku 1732. Tehdy se ještě nejednalo o univerzitu, ale o Čínské kolegium, jehož hlavním účelem bylo církevní vzdělávání a příprava na kněžství mladých Číňanů v Neapoli, kteří následně měli šířit katolicismus ve své zemi. Stejnou důležitost, jako mělo religiózní vzdělání, již od počátku měla také příprava lingvistická – absolventi kolegia měli být vynikajícími tlumočníky, experty na indické a čínské jazyky. Postupem času při Čínském kolegiu vznikl i konvikt pro vzdělávání mladých Neapolitánů, posléze byli na kolegium přijímáni také obyvatelé mocné Osmanské říše. Po sjednocení Itálie Čínské kolegium prošlo určitou reformou, jeho „nástupcem“ se stalo Královské asijské kolegium, tentokrát již formálně rozdělené na dvě části: jednu zabývající se vzděláním církevním a druhou věnující se studiu asijských jazyků. V té době se na kolegiu již vyučovala arabština a ruština, následně přibyla např. perština, moderní řečtina, urdština a hindština. V roce 1888 se kolegium právně stalo Institutem Orientale, jehož lingvistická část byla právně rovna univerzitě (část věnující se církevnímu vzdělání byla potlačena a dnešními termíny by byla označena jako střední škola).

Università degli Studi di Napoli „L'Orientale“ je nejstarší univerzitou v Evropě, na níž lze studovat sinologii a orientalistiku. V této tradici (tedy lingvistického, literárního a historického vzdělávání) „L'Orientale“ nadále pokračuje, nejedná se však o tradici omezující, dnes je zde možné současně studovat jazyky západní i východní, což je kombinace, kterou většina univerzit

neumožňuje. Český jazyk se v Neapoli vyučuje od 20. let 20. století, stejně jako v Římě a v Padově (jedná se o první katedry češtiny v Itálii), přičemž spadá pod katedru studií literatury, lingvistiky a komparace, Dipartimento di Studi Letterari, Linguistici e Comparati (do akad. roku 2011/12 se čeština vyučovala na katedře studií východní Evropy, Dipartimento di Studi dell'Europa Orientale).

Co se týče vybavení kabinetu českého jazyka, v němž – za běžných okolností – probíhá veškerá výuka i konzultace, disponuje počítačem, dobře vybavenou příruční knihovnou, různými disky CD a DVD, k promítání filmů pro studenty je možné také využít projektor. Knihovna slouží k interním potřebám pracoviště, studenti si z ní podle potřeby mohou vypůjčit jakoukoli publikaci či přenosné médium, přičemž je o výpůjčkách samozřejmě vedena dokumentace. Podrobná inventarizace knihovny byla provedena v lednu 2011, seznam materiálů zaslanych DZS byl aktualizován v červenci 2020. Univerzita pak disponuje také oficiální knihovnou a lingvistickým centrem CLAOR (Centro Linguistico di Ateneo dell'Università Orientale; dříve CILA – Centro Interdipartimentale di servizi Linguistici ed Audiovisivi).

S ohledem na zefektivnění výuky od roku 2012 využíváme také e-learningový systém.¹ Studenti si tak mohou stahovat materiály, které nejsou obsaženy v primární příručce, odevzdávat skrze něj slohové práce a překlady, vypracovávat úkoly. Mimo učební materiály web obsahuje také kompletní rozvrh hodin a odkazy na zajímavé stránky, které jsou s češtinou nebo Českou republikou spojené (odkaz na jazykovou příručku, nastavení české klávesnice, korpus, on-line procvičování češtiny, ČT, noviny, webové stránky MŠMT, Prahy a Brna ad.).² V září 2020 jsem navíc vytvořila facebookové stránky věnované češtině na „L'Orientale“, zájemci o studium tak mohli získat zásadní informace o studiu oboru v jednoduché a snadno dostupné formě, na niž jsou mnozí zvyklí (@cecolorientale).

Podmínky pro výuku jsou na zdejší univerzitě dobré – hodiny češtiny standardně (viz níže) probíhají v kabinetu českého jazyka. Ve výuce se lektor/ka střídá s externím vyučujícím. Životní

¹ Dostupné z: <http://elearning.unior.it/>.

² V rámci podpory studia češtiny a informovanosti ohledně České republiky jsem již dříve připravila seznam internetových stránek (s krátkým popisem jejich obsahu a jazyku, v němž jsou vypracovány), které souvisejí s češtinou nebo Českou republikou. Jedná se o odkazy potřebné ke studiu českého jazyka, k vyhledávání informací ohledně studia v České republice nebo pobytu v České republice (odkazy na slovníky, stránky zabývající se českou gramatikou a pravopisem, on-line kurzy, web MŠMT odkazující na studium cizinců v ČR a letní školy, web poskytující kompletní informace k získání trvalého pobytu v ČR, odkazy na důležité organizace, dále stránky Českého centra, televize, rádia, novin a časopisů, největších knihoven v ČR ad.), které jsou dostupné z webových stránek univerzity.

podmínky lektora v Neapoli jsou také dobré, ohledně nalezení ubytování se lze obrátit na Erasmus Point³, zprostředkovávající ubytování zahraničním studentům i vyučujícím.

V akademickém roce 2020/21 výuka v uvedených prostorách neprobíhala. Veškerou didaktickou činnost jsem v podzimním i jarním semestru vykonávala online, přičemž jsme se se studenty „setkávali“ podle dohodnutého rozvrhu hodin prostřednictvím programu Skype (stejně jako v jarním semestru 2019/20). V rámci univerzity bylo možné využívat také platformu Microsoft Teams. Mimo videohovory byly studentům zasílány úkoly tak, aby je mohli vypracovávat v programech dostupných zdarma, v případě potřeby byla výuka doplňována kratšími či delšími videokomentáři, jež se věnovaly právě probírané gramatice. Zkoušky později probíhaly také online, ovšem výhradně skrze aplikaci Microsoft Teams.

V akademickém roce 2020/21 se studiu češtiny věnovalo 11 studentů různých oborů. 1. ročník navštěvovali 3 studenti, do 2. ročníku byla zapsána 1 studentka, ve 3. ročníku ve studiu pokračovalo 5 studentů, ve 4. ročníku na hodiny češtiny docházela jedna studentka a do 5. ročníku byla také zapsána jedna studentka. Jedna studentka 2. ročníku a dvě studentky 3. ročníku v tomto akademickém roce získaly stipendium na kurz češtiny v rámci Letní školy slovanských studií, konkrétně pak probíhající v červenci 2021 v Poděbradech (ÚJOP UK) a v červenci a v srpnu 2021 na Univerzitě Palackého v Olomouci. Intenzivní kurz češtiny v létě 2021 absolvuje také student 1. ročníku, který se přihlásil na Letní školu slovanských studií pořádanou Masarykovou univerzitou v Brně. Student 3. ročníku a studentka 4. ročníku navíc obdrželi stipendium na semestrální studijní pobyt v České republice, a to na Masarykovu univerzitu v Brně na období jarního semestru 2021/22. Přestože pravidla italských univerzit nedovolují, aby po studentech byla vyžadována docházka, všichni studenti na semináře z češtiny pravidelně docházeli, resp. se jich účastnili online. Studenti si češtinu a Českou republiku oblíbili, jsou zvědaví a mají k ní vřelý vztah.

K mým povinnostem vyplývajícím z dřívější italské smlouvy a způsobu výuky češtiny na neapolské univerzitě patřila výhradně výuka českého jazyka, jež probíhá v italském a českém jazyce (gramatika, konverzace, písemný projev, konzultace diplomových prací apod.). Pro každý ročník jsou vymezeny dva 120minutové bloky týdně. Studentům jsem byla k dispozici i v konzultačních hodinách (2 hod./týden, v případě potřeby i více) a také mimo ně, byla-li

³ Bližší informace jsou dostupné na webových stránkách: <http://www.erasmuspoint.it/>.

potřeba, např. při konzultacích seminární práce nebo korekcích italských titulků k českému filmu.

Studentům 1.–3. ročníku jakožto referenční příručka slouží učebnice češtiny⁴ v italštině, jejíž obsah musí studenti během dvou až tří let zvládnout. Přestože se jedná o učebnici novou, zaměřenou jak na konverzační dovednosti, tak na gramatiku (rozhovory, texty, lexikální a gramatická cvičení), přičemž výklad gramatiky je uzpůsoben pro italské rodilé mluvčí, v seminářích jsem využívala také další učební pomůcky, především pak vlastní doplňující materiály⁵ zaměřené na procvičení probírané gramatiky a přirozený mluvený i psaný projev v českém jazyce (cvičení na gramatiku či lexikum, překlad, konverzace, cvičení na zlepšení výslovnosti, tabulky, poslech, české reálie), případně také další učebnice zaslané DZS, a to podle vhodných témat, probírané gramatiky a potřeb studentů. K výuce vyšších ročníků jsem běžně využívala zejména materiály vlastní (texty a cvičení týkající se českých reálií, historie Československa a České republiky apod.), dále pak také texty z různých učebnic pro pokročilé a zjednodušené beletristické texty, příp. novinové články, společně s opakováním a probíráním složitější (nebo problematičtější) gramatiky a lexika. Všechny ročníky se věnují i projevu písemnému.

Studenti nastupující do 1. ročníku jsou úplní začátečníci, výstupní úroveň bakalářského studia lze ohodnotit jako B1–B2. Studenti jsou schopni porozumět poměrně složitým textům, probíraná gramatika odpovídá úrovni B2, ovšem aktivní znalost jazyka a schopnost úměrně a rychle reagovat se přirozeně liší, a to také na základě toho, zda student absolvoval studijní pobyt v České republice, kde komunikoval v češtině i mimo výuku, či nikoliv. Díky tomu, že studentů není mnoho, při nadprůměrné péči a pomoci lektora mohou studenti dosáhnout i na úroveň C1.

Přestože celý akademický rok 2020/21 lze charakterizovat jakožto rok virtuální, měli studenti češtiny několik příležitostí zúčastnit se i dalších aktivit spojených s českým jazykem nebo českou kulturou. V průběhu celého roku jsem studentům pouštěla české filmy, jež byly vybírány tak, aby odrážely určité historické události Československa i každodenní realitu, společně s filmy, které napomáhají zamyslet se nad společností jako takovou. Každému filmu předcházelo krátký úvod, v němž jsem studenty seznámila s kulturním či sociálně-ekonomickým pozadím

⁴ Casadei, Lucia – Esvan, François – Macurová, Petra: *Corso di lingua ceca*. Hoepli, Milano 2017.

⁵ Macurová, Petra: *Esercizi di lingua ceca* (pronuncia, grammatica, lessico, traduzione), připravováno k tisku.

filmů, danými událostmi, případně se záměrem autora, zároveň jsem studenty upozorňovala na typické české rysy, kterých si v určitém filmu lze všimnout. Na programu byly především snímky, které reflektují období (před)válečné i období komunismu v Československu, přičemž rozličnými způsoby vystihují atmosféru dané doby a více či méně poukazují na postavení určitých sociálních vrstev nebo na prostředí, v němž hlavní postavy žijí. Všichni studenti se „promítání“ pravidelně účastnili a v průběhu roku zhlédli 20 českých filmů (např. klasický snímek *Vyšší princip* (1960), do předválečného Československa zasazený film *Všichni moji blízcí* (1999), „trezorové“ *Ucho* (1970) a *Všichni dobří rodáci* (1968), dramatické *Zapomenuté světlo* (1996), dále naopak klasické komediální snímky *Vesničko má středisková* (1985), *Báječná léta pod psa* (1997), ale i *Nuda v Brně* (2003) a *Příběhy obyčejného šílenství* (2005)). Všechny filmy byly promítány v českém znění s italskými titulky, které jsme z velké většiny vytvořili a přeložili na katedře českého jazyka a literatury. Studenti tak nejen nahlédli pod pokličku české filmové tvorby, obohatili si své znalosti, ale také se zlepšili v porozumění mluveného (hovorového) jazyka. Tento fakt kladně posoudili také studenti, přičemž ocenili i filmy samotné, případně charakter hlavních postav, dobové pozadí nebo český humor, a celou akci ohodnotili jako zajímavou a poučnou.

V jarním semestru 2020/21 studenti 3. a 4. ročníku navíc mimo rámec „oficiální“ výuky překládali titulky k snímku vzniklého na motivy Kunderovy povídky *Nikdo se nebude smát* (1965). Jejich dokončení proběhne v průběhu měsíce srpna, finální úpravy v září 2021. V této souvislosti je vhodné zmínit, že jsem v kontaktu také s Českým centrem v Miláně a jsme domluveni, že v říjnu 2021 bude zorganizováno promítání on-line tří adaptací Kunderových děl. Dalšími dvěma filmy bude *Já, truchlivý bůh* (1969) a *Žert* (1968).⁶ Projekci snímku *Nikdo se nebude smát* uvedou sami studenti, kteří na překladu pracovali.

Další z naučných volnočasových aktivit studentů češtiny je psaní krátkých recenzních textů vybraných děl českých autorů, jež jsme v dubnu 2021 začali dávat na facebookové stránky katedry češtiny (viz výše). Na základě knih, které jsou přeloženy do italštiny a které studenti četli, jsme sestavili seznam 25 klasických i méně známých publikací, přičemž si každý student zvolil literární dílo, o němž by chtěl psát. Do této iniciativy se s radostí zapojili všichni studenti. Každý týden teď sdílají své nadšení pro českou literaturu se svými kamarády, kterým takto

⁶ Titulky k filmu *Já, truchlivý bůh* již dříve v rámci lektorátu přeložila jedna moje studentka, na titulkách k *Žertu* jsme pracovali s prof. Françoissem Esvanem.

mohou (částečně) ukázat, čemu se při studiu věnují, zároveň se sami skutečně podílejí na rozšiřování povědomí o české kultuře v Itálii.

Přestože prakticky nebylo možné se sejít s eventuálními hosty z České republiky ani Itálie, podařilo se uspořádat zajímavé setkání online. Na začátku dubna jsem s prof. Janem Radimským zorganizovala virtuální schůzku studentů češtiny na univerzitě v Neapoli se studenty italštiny Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Cílem tohoto setkání bylo jednak mít možnost pohovořit si s rodilými mluvčími jazyka, který se čeští a italští studenti učí, jednak navázání nových známostí, jež mohou obě strany významně obohatit. Samotná, lehce moderovaná, schůzka byla velmi příjemná, a snad i do budoucna přínosná, jelikož neapolští a českobudějovičtí studenti jsou dodnes v kontaktu.

S ohledem na nepříznivou zdravotní situaci a opatření z ní vyplývajících se nemohl uskutečnit tradiční vánoční večírek, stejně tak nebylo možné se studenty neoficiálně zakončit školní rok neformálním posezením v pizzerii, jak tomu zde bývá zvykem. Přesto lze bez nadsázky říci, že studenti i za nastalých, nepříliš příjemných okolností, pracovali velice pilně, k češtině mají velmi vřelý přístup a obecně v rámci oboru vládne příjemná atmosféra a dobré vztahy. Svědčí o tom snad i to, že se studenty, kteří tráví začátek srpna na některé z Letních škol slovanských studií, jsme domluveni na přátelském posezení v Brně.

Neapol 30. července 2021

Mgr. Petra Macurová, Ph.D.